

فرآیند خط مشی گذاری دولتی پیشرفته

نوشته:

دکتر محمدعلی ماریعی مندجین

استادیار و عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

دکتر حسن گیوریان

دانشیار و عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

کتاب مهریان

Mehraban Book

سرشناسه	گیوریان، حسن، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور	فرایند خطمشی‌گذاری دولتی پیشرفته / نوشته حسن گیوریان، محمدرضا ربیعی‌مندجین.
مشخصات نشر	تهران: موسسه کتاب مهریان نشر، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۴۵۳ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۰۷-۰۳۶-۲
حیثیت فهرست‌نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۴۴۷]-۴۵۳.
موضوع	تصمیم‌گیری
موضوعی	مدیران دولتی - تصمیم‌گیری
شناسه افزوده	ربیعی‌مندجین، محمدرضا، ۱۳۵۰ -
رده‌بندی کنگره	۴۷۱.۴: ف۴۱/۲۳/۳۰ HD
رده‌بندی دیویی	۶۵۸.۴۰۲
شماره کتابشناسی ملی	۸۶۰۷۵۰

عنوان	فرایند قطعه‌بندی دولتی پیشرفته
مولفان	دکتر مسن گیوریان، دکتر محمدرضا ربیعی‌مندجین
ناشر	مؤسسه کتاب مهریان نشر
صفحه‌آرا	مسین امدی
طراح جلد	ومید ثابتی
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۰۷-۰۳۶-۲
نوبت چاپ	اول پاییز ۱۳۹۴
تیراژ	۱۰۰۰ نسخه

دفتر انتشارات: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۳ فروردین، خیابان لیاقی‌نژاد، پلاک ۱۸۹.

کدپستی: ۱۳۱۴۹۶۵۳۵۱

تلفن: ۶۶۹۷۳۱۷۵-۶

ایمیل و وب سایت: MehraPub.com - Info@mehrabanshop.com

فروشگاه اینترنتی: Ketabemehraban.com

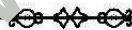
کلیه حقوق و حق چاپ متن و عنوان کتاب که به ثبت رسیده است؛ مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان مصوب ۱۳۴۸ محفوظ و متعلق به مؤسسه کتاب مهریان نشر می‌باشد. هر گونه برداشت، تکثیر، کپی‌برداری به هر شکل (چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی) بدون اجازه‌ی کتبی از مؤسسه کتاب مهریان نشر ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

کتاب مهریان

خواننده گرامی، این کتاب شامل دسترنج چندین و چند ساله‌ی مؤلف و ناشر است. تکثیر کل یا جزیی از آن بدون اجازه ناشر و همچنین خرید و فروش آن کاری نادرست، غیراخلاقی و نامشروع است. پیامد این عمل ناصواب مرجه گسترش بی‌اعتمادی در کل جامعه و سبب ایجاد محیطی ناسالم برای خود و فرزندانمان می‌شود.

بجاست قبل از خرید و فروش این کتاب از آن‌پی نبودن آن اطمینان حاصل کنیم.

فهرست مطالب

تقریظ.....	۱۵
پیشگفتار.....	۱۷
بخش اول: خط‌مشی‌گذاری دولتی.....	۲۱
فصل اول: مدائیل عمومی خط‌مشی دولتی و سازمان‌های نوین.....	۲۳
اهداف یادگیری فصل اول.....	۲۳
اهمیت مسائل عمومی.....	۲۴
ماهیت مسائل عمومی.....	۳۱
مسائل عمومی و خط‌مشی دولتی.....	۳۲
نقش ارزش‌ها در ایجاد مسائل عمومی.....	۳۷
تغییر در نقش سازمان.....	۳۸
تغییر در ماهیت مدیریت سازمان.....	۴۲
خط‌مشی دولتی و مسئولیت اجتماعی سازمان.....	۴۹
خط‌مشی دولتی به عنوان بُعد جدید در مدیریت.....	۵۵
مدیریت مسائل عمومی.....	۶۰
اهمیت مدیریت مسائل عمومی.....	۶۲
سیستم مدیریت مسائل عمومی.....	۶۵
۱- تشخیص و شناسایی مسائل عمومی.....	۶۵
۲- ارزیابی اثرات مسائل عمومی.....	۶۶
۳- تحقیق و تجزیه و تحلیل مسائل عمومی.....	۶۶
۴- توسعه استراتژی.....	۶۷
۵- اجرای استراتژی.....	۷۰

۶- ارزیابی استراتژی	۷۱
سؤالاتی برای مرور	۷۴
فصل دوم: تجزیه و تحلیل خطمشی دولتی (عمومی)	۷۵
اهداف یادگیری فصل دوم	۷۵
تجزیه و تحلیل خطمشی در علوم سیاسی	۷۵
تجزیه و تحلیل تعریف خطمشی دولتی	۷۸
چرا خطمشی دولتی را مطالعه می‌کنیم؟	۸۰
پرسش‌هایی که خود در تجزیه و تحلیل خطمشی دولتی	۸۲
تجزیه و تحلیل خطمشی دولتی و جانبداری از خطمشی دولتی	۸۳
تجزیه و تحلیل خطمشی در عمل: دستیابی به فرصت آموزشی	۸۶
پژوهش - گزارش کلمی	۸۷
مصادیق خطمشی - هزینه‌ها، ارزش	۸۸
تجزیه و تحلیل خطمشی دولتی و مازو سیاسی	۸۸
تجزیه و تحلیل خطمشی و در جستجوی پاسخ‌هایی برای مسائل جوامع	۸۹
تجزیه و تحلیل خطمشی دولتی به عنوان یک هنر یا مهارت	۹۲
سؤالاتی برای مرور فصل دوم	۹۴
فصل سوم: مدل‌های (الگوهای) خطمشی‌گذاری دولتی	۹۵
اهداف یادگیری فصل سوم	۹۵
مقدمه	۹۶
مدل نهادگرایی: خطمشی به عنوان پیامد نهادی	۹۹
مدل فرآیندی: خطمشی به عنوان فعالیت سیاسی	۱۰۲
نظریه‌ی گروه: خطمشی به عنوان تعادل و موازنه گروه‌ها	۱۰۶
نظریه نخبگان: خطمشی به عنوان ترجیحات نخبگان	۱۰۸
تعقل‌گرایی: خطمشی به عنوان حداکثرسازی نفع اجتماعی	۱۱۱
مدل تغییرات جزئی و تدریجی: خطمشی به عنوان تغییراتی در خطمشی‌های گذشته	۱۱۵
دلایل استفاده از مدل تغییرات جزئی و تدریجی	۱۱۶

۱۱۸	نظریه بازی: خط‌مشی به عنوان انتخاب عقلانی در موقعیت‌های رقابتی
۱۲۴	نظریه انتخاب عمومی: خط‌مشی به عنوان تصمیم‌گیری جمعی توسط اشخاص ذی‌نفع
۱۲۹	مدل سیستم‌ها: خط‌مشی به عنوان برون‌داد سیستم
۱۳۲	مدل سیستمی خط‌مشی‌گذاری گابریل آلموند
۱۳۵	جامعه‌پذیری
۱۳۶	عوامل تأثیرگذار بر جامعه‌پذیری سیاسی
۱۴۰	گزینش کارگران سیاسی
۱۴۴	نقش ارتباطات در فرآیند خط‌مشی‌گذاری
۱۴۶	بروندادهای نظام سیاسی با سیستمات خط‌مشی‌های دولتی
۱۴۶	۱- خط‌مشی‌های استخراجی
۱۴۷	۲- خط‌مشی‌های توزیع
۱۴۷	۳- خط‌مشی‌های تنظیمی
۱۴۸	۴- خط‌مشی‌های نمادین
۱۴۹	مدل تصمیم‌گیری اجتماعی
۱۵۰	۱- فرآیند انتخاب مستقیم شهروندان
۱۵۱	۲- فرآیند تصمیم‌گیری غیرمستقیم
۱۵۳	۳- فرآیند انتخاب ترکیبی
۱۵۳	تجزیه و تحلیل و ارزیابی مدل‌ها
۱۵۶	سوالاتی برای مرور فصل سوم
۱۵۹	فصل چهارم: مدل‌های خط‌مشی‌گذاری دولتی در عرصه‌ی عمل
۱۵۹	اهداف یادگیری فصل چهارم
۱۵۹	مقدمه
۱۶۰	۱- نخبگان و تعامل توده‌ی مردم
۱۶۱	تفاوت‌های نخبگان - توده‌ی مردم
۱۶۲	مخالفت توده مردم در قانون تساوی حقوق
۱۶۴	توسعه خط‌مشی حقوق مدنی (خط‌مشی برگرفته از نخبگان)

۱۶۹	مثالی از مدل نخبگان در جمهوری اسلامی ایران
۱۷۳	۲- در جستجوی خط‌مشی‌گذاری «عقلایی»
۱۷۸	۳- کوشش «گروهی» در توسعه‌ی خط‌مشی دولتی
۱۸۲	۴- مدل تغییرات تدریجی در عمل
۱۸۷	۵- مدل نهادگرایی
۱۹۴	۶- مدل فرایندی خط‌مشی دولتی: نکات تکمیلی مدل فرایندی
۱۹۵	ارتباط افکار، عقاید عمومی و خط‌مشی
۱۹۶	اثرات رسانه‌های گروهی
۱۹۶	ایجاد دستور جلسه و مأموریت‌دهی
۱۹۸	ایجاد دستور جلسه و نقش رسانه‌های گروهی
۱۹۹	۷- نظریه بازی
۲۰۱	۸- مدل انتخاب عمومی
۲۰۵	سوالاتی برای مرور فصل چهارم
۲۰۷	فصل پنجم: نقش گروه‌های ذی‌نفوذ (فشار) و ارتباط در خط‌مشی‌گذاری دولتی
۲۰۷	اهداف یادگیری فصل پنجم
۲۰۷	مقدمه
۲۰۸	گروه‌های ذی‌نفوذ یا فشار
۲۰۸	۱- داشتن هدف مشترک
۲۰۹	۲- برخورداری از قدرت
۲۱۰	۳- تأثیرگذار بر فرایند خط‌مشی‌گذاری
۲۱۱	طبقه‌بندی انواع گروه‌های ذی‌نفوذ
۲۱۱	۱- گروه‌های ذی‌نفوذ فردی
۲۱۱	۲- گروه‌های ذی‌نفوذ بی‌هنجار
۲۱۲	۳- گروه‌های بی‌انجمن
۲۱۳	۴- گروه‌های نهادینه
۲۱۳	۵- گروه‌های انجمنی

۲۱۹	روش‌های تأثیرگذاری (نفوذ) گروه‌های ذی‌نفوذ
۲۲۲	نقش‌های گروه‌های ذی‌نفوذ
۲۲۲	نقش‌های مثبت گروه‌های ذی‌نفوذ
۲۲۳	۱- بیان خواسته‌ها و انتظارات عمومی
۲۲۳	۲- تدوین دستور کار برای خط‌مشی‌گذاری
۲۲۳	۳- نقش کنترلی گروه‌های ذی‌نفوذ
۲۲۴	۴- تجزیه و تحلیل مسائل عمومی
۲۲۴	۵- بیان خواسته‌های گروه‌های بی‌نماینده (نماینده‌ی گروه‌های بی‌نماینده)
۲۲۵	نقش‌های منفی گروه‌های ذی‌نفوذ
۲۲۵	۱- ایجاد نابرابری و تبعیض سیاسی
۲۲۶	۲- پیروی منافع عمومی از منافع گروه خاص
۲۲۶	۳- استفاده از قدرت و توطئه
۲۲۶	احزاب سیاسی
۲۲۹	طبقه‌بندی احزاب بر حسب گرایش‌های عقیدتی
۲۳۲	طبقه‌بندی احزاب در نظام‌های سیاسی
۲۳۳	۱- نظام‌های تک حزبی
۲۳۴	۲- نظام‌های دو حزبی
۲۳۵	۳- نظام‌های چند حزبی
۲۳۶	۴- نظام‌های بدون حزب
۲۴۰	مقایسه گروه‌های ذی‌نفوذ و احزاب سیاسی
۲۴۳	سوالاتی برای مرور فصل پنجم
۲۴۵	فصل ششم: اجرای خط‌مشی دولتی
۲۴۵	اهداف یادگیری فصل ششم
۲۴۶	مقدمه
۲۴۶	چشم‌انداز و مقصود اداره دولتی
۲۵۴	تئوری‌های اجرای خط‌مشی دولتی

۲۵۴	۱- اجرا به عنوان یک فرایند خطی.....
۲۵۶	۲- اجرا به عنوان سازگاری متقابل سیاست‌ها.....
۲۵۶	۳- اجرا به عنوان بازی (سیاسی).....
۲۵۶	۴- اجرا به عنوان شرایطی برای دستیابی اثربخش به اهداف.....
۲۵۷	۵- اجرا به عنوان یک فرایند رهبری خطمشی دَوْرانی (گردشی).....
۲۵۷	۶- اجرا به عنوان یک تئوری اقتضایی.....
۲۵۸	۷- اجرا به عنوان تجزیه و تحلیل موردی.....
۲۵۸	۸- اجرا به عنوان فعالیتی (اقدامی) ارتباطی.....
۲۶۰	بوروکراسی و خطمشی دولتی.....
۲۶۱	ویژگی‌های بوروکراسی.....
۲۶۳	نظریات گودنو و ویلسون.....
۲۶۴	فراتر از بوروکراسی ویر.....
۲۶۴	نقش بوروکراسی در دولت‌های مدرن.....
۲۶۵	۱- امور اداری.....
۲۶۵	۲- خدمات.....
۲۶۶	۳- ایجاد قوانین تنظیم‌کننده.....
۲۶۶	۴- صدور مجوز.....
۲۶۷	۵- جمع‌آوری اطلاعات.....
۲۶۸	بوروکراسی: مجری یا خطمشی‌گذار.....
۲۶۹	بوروکراسی و جامعه.....
۲۷۴	موانع اجرای کامل (اثربخش) خطمشی‌های دولتی.....
۲۸۷	سوالاتی برای مرور فصل ششم.....
۲۸۹	فصل هفتم: ارزیابی خطمشی دولتی.....
۲۸۹	اهداف یادگیری فصل هفتم.....
۲۹۰	آیا دولت‌ها از آنچه در حال اجرا است، آگاهی دارند؟.....
۲۹۱	ارزیابی خطمشی: سنجش اثرات خطمشی دولتی (عمومی).....

۲۹۷	روش‌های ارزیابی برنامه‌ها: آنچه دولت‌ها معمولاً انجام می‌دهند
۲۹۹	روش‌های ارزیابی برنامه: آنچه دولت‌ها می‌توانند انجام دهند
۳۰۲	پژوهش‌های تجربی و آزمایشی خط‌مشی
۳۰۶	علل شکست ارزیابی برنامه‌ها و خط‌مشی‌ها
۳۰۸	محدودیت‌های خط‌مشی دولتی
۳۱۰	سوالاتی برای مرور فصل هفتم
۳۱۱	بخش ده: تصمیم‌گیری
۳۱۳	فصل هشتم: فرایند تصمیم‌گیری
۳۱۳	اهداف یادگیری عمل‌ها: م
۳۱۴	تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌سازی (دولتی)
۳۱۴	فرایند تصمیم‌گیری
۳۱۵	مرحله اول: شناخت مشکل
۳۱۸	مرحله‌ی دوم: شناخت معیارهای تصمیم‌گیری
۳۱۸	مرحله‌ی سوم: تعیین اهمیت و ارزش معیارها
۳۱۹	مرحله‌ی چهارم: توسعه‌ی گزینه‌ها
۳۱۹	مرحله‌ی پنجم: تجزیه و تحلیل گزینه‌ها
۳۲۱	مرحله‌ی ششم: انتخاب یک گزینه
۳۲۲	مرحله‌ی هفتم: اجرای گزینه‌ی انتخاب شده
۳۲۲	مرحله‌ی هشتم: ارزیابی اثربخشی تصمیم
۳۲۳	فراگیری تصمیم‌گیری
۳۲۴	تصمیم‌گیری عقلایی
۳۲۴	مفروضات تصمیم‌گیری عقلایی
۳۲۶	محدودیت‌های تصمیم‌گیری عقلایی
۳۲۹	عقلانیت محدود
۳۳۱	مسائل و تصمیمات: رویکردی اقتضایی
۳۳۲	انواع مسائل

۳۳۲	انواع تصمیمات
۳۳۳	تصمیمات برنامه‌ریزی شده
۳۳۵	تصمیمات غیر برنامه‌ریزی شده
۳۳۵	یکپارچه‌سازی
۳۳۷	سبک‌های تصمیم‌گیری
۳۴۱	تصمیم‌گیری گروهی
۳۴۱	سودمندی‌ها و کاستی‌های تصمیمات گروهی
۳۴۳	اثر بخشی: تأرای در تصمیمات گروهی و فردی
۳۴۵	تکنیک‌هایی برای بهبود تصمیم‌گیری گروهی
۳۵۱	سوالاتی برای مرور فصل هشتم
۳۵۲	فصل نهم: تصمیم‌گیری مشارکتی
۳۵۲	اهداف یادگیری فصل نهم
۳۵۴	مقدمه
۳۵۵	انواع مشارکت
۳۵۶	پیش‌شرط‌های لازم برای مشارکت کارکنان
۳۵۷	فواید مشارکت کارکنان
۳۵۹	برنامه‌های مشارکت در سازمان
۳۶۲	موانع مشارکت
۳۶۴	نظام پیشنهادات
۳۶۶	سابقه‌ی اجرایی سیستم پیشنهادات در ایران
۳۶۷	آیا این نظام در ایران قابل پیاده شدن است؟
۳۶۷	ارکان تشکیلاتی و اجرایی نظام پیشنهادات
۳۶۸	شرایط ارائه پیشنهاد
۳۶۹	زمینه‌های دارای اولویت برای ارائه پیشنهاد
۳۷۰	گردش کار اجرایی طرح نظام پیشنهادات
۳۷۴	گروه‌های مشارکت کارکنان و تیم‌های کاری

۳۷۶	تیم‌های کاری
۳۷۸	انواع تیم‌های کاری
۳۸۱	مشارکت در اداره‌ی امور دولتی
۳۸۴	روش‌های غلبه بر موانع مشارکت عمومی (صحیح)
۳۸۶	سوالاتی برای مرور فصل نهم
۳۸۷	فصل دهم: دام‌های پنهان در تصمیم‌گیری
۳۸۷	اهداف یادگیری فصل دهم
۳۸۷	مقدمه
۳۹۰	۱- دام مرجع‌نظاری
۳۹۱	توصیه‌هایی به مدیران برای مصونیت در برابر این دام
۳۹۳	۲- دام حفظ موقعیت کنونی
۳۹۴	توصیه‌هایی به مدیران برای مصونیت در برابر این دام
۳۹۵	۳- دام هزینه‌ی از دست رفته
۳۹۶	توصیه‌هایی به مدیران برای مصونیت در برابر این دام
۳۹۷	۴- دام مدارک تأییدکننده
۳۹۹	توصیه‌هایی به مدیران برای مصونیت در برابر این دام
۳۹۹	۵- دام چارچوب‌بندی
۴۰۰	چارچوب‌ها به عنوان سودها در برابر زیان‌ها
۴۰۲	چارچوب‌بندی با نقاط مرجع متفاوت
۴۰۳	توصیه‌هایی به مدیران برای مصونیت در برابر این دام
۴۰۳	۶- دام‌های تخمین و پیش‌بینی
۴۰۴	۶-۱ دام اعتماد بیش از حد
۴۰۵	۶-۲ دام احتیاط و مصلحت‌اندیشی
۴۰۶	۶-۳ دام قابلیت فراخوانی
۴۰۷	توصیه‌هایی به مدیران برای مصونیت در برابر این دام
۴۰۸	سخن آخر

۴۰۹		سوالاتی برای مرور فصل دهم
۴۱۱		قسمتی از آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی ایران
۴۱۱		فصل اول - قانونگذاری
۴۱۱		مبحث اول - طرح‌ها و لوایح قانونی
۴۱۴		مبحث دوم - مراحل بررسی و تصویب طرح‌ها و لوایح عادی
۴۱۹		مبحث سوم - مراحل بررسی و تصویب طرح‌ها و لوایح فوری
۴۲۱		مبحث چهارم - بررسی طرح‌ها و لوایح طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵)
۴۲۳		مبحث پنجم - تفسیر قوانین
۴۲۳		مبحث ششم - نکات مشترک مربوط به بررسی طرح‌ها و لوایح
۴۲۵		مبحث هفتم - جاع سوایات مجلس به شورای نگهبان و مراحل رسیدگی آن‌ها
۴۲۶		فصل دوم - نظارت
۴۲۶		مبحث اول - نحوه بررسی و اعلام اعتبار به هیأت وزیران
۴۲۸		مبحث دوم - نحوه بررسی اصول هشتاد و هشتم (۸۸) و هفتاد و ششم (۷۶) قانون اساسی
۴۳۴		مبحث سوم - نحوه بررسی موارد خاص رسیدگی
۴۳۷		مبحث چهارم - نحوه بررسی برنامه و بودجه سالانه کل کشور و نظارت بر اجرای بودجه
۴۴۱		مبحث پنجم - استیضاح
۴۴۴		مبحث ششم - تقاضای همه‌پرسی
۴۴۷		منابع و مآخذ
۴۴۷		الف - منابع فارسی

تقریظ

تصمیم‌گیری جوهره‌ی مدیریت است و اندیشمندی آن را معادل و مترادف مدیریت دانسته است. در ایفای نقش تصمیم‌گیری است که مدیریت تجسم عینی پیدا کرده و علم و هنر مدیریت متبلور می‌شود. تصمیم‌گیری در دولت و نهادهای حکومتی به عنوان خط‌مشی‌گذاری عمومی مطرح می‌گردد و آگاهی از اصول، مبانی و مدل‌های خط‌مشی‌گذاری عمومی برای تمامی مدیران دولتی و مراجع خط‌مشی‌گذار در دولت بسیار مفید و مؤثر است. خط‌مشی‌گذاری عمومی به علت ماهیت عمومیّت، گستردگی و کشور شمولی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است و هرگاه خط‌مشی‌های دولتی به درستی اتخاذ شوند پیامدهای مثبت آن‌ها همه‌ی جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد و هرگاه ناهنجاری‌های گسترده‌ای در خط‌مشی‌ها باشد، همه جامعه از اثرات منفی آن آسیب می‌بینند. از این رو آگاهی از سیوه، مدل‌ها و فرآیندهای خط‌مشی‌گذاری عمومی، ضرورتی انکارناپذیر برای همه مدیران دولتی است.

کتابی که در پیش‌رو دارید با پرداختن به مبانی اساسی و بنیادی خط‌مشی‌گذاری عمومی متنی جامع و کامل برای مدیران بخش عمومی، محققان و پژوهشگران خط‌مشی‌گذاری، سیاست‌گذاران و دانشجویان مدیریت دولتی است. دویین جزیر کتابی گامی مهم در توسعه و ایجاد ادبیات خط‌مشی‌گذاری عمومی است که کمبودهای آن در دوره‌های آموزش عالی و کاربردی کاملاً مشهود می‌باشد. بنده برای نویسندگان این اثر که تلاش سازنده را در گسترش نظریه‌ها و مدل‌های خط‌مشی‌گذاری عمومی، موانع و نارسایی‌های آن اعاز کرده‌ام، آرزوی توفیق داشته و امیدوارم در راهی که در پیش گرفته‌اند همواره موفق و مؤید باشند.

دکتر سید مهدی الوانی

پیشگفتار

کتابی که در پیش رو دارید و نسخه بازنگری شده مجلدات قبلی می‌باشد در دو بخش؛ خط‌مشی‌گذاری دولتی و تصمیم‌گیری، تدوین و تألیف شده است. تقسیم‌بندی کتاب به این دو بخش بدان علت است که خط‌مشی‌گذاری و تصمیم‌گیری با یکدیگر در ارتباط و تعامل می‌باشند. در جایی تصمیمات «خط و مشی» خود را از خط‌مشی‌های دولت دریافت می‌کنند و در جایی دیگر خط‌مشی‌ها خود به نوعی در قالب و شکل «تصمیم» قرار می‌گیرند. بازیگران عرصه‌ی خط‌مشی‌ندان باید همیشه به دنبال راه‌کارها و انتخاب گزینه‌هایی باشند که آحاد جامعه را منتفع نمایند و پیاده‌هایی را ایجاد کنند که حاصل آن بهداشت، رفاه عمومی و در یک کلمه «توسعه» به معنای پایدار آن باشد.

در فصل اول کتاب؛ مسائل عمومی و اهمیت آن‌ها به عنوان پایه و اساس خط‌مشی‌ها، نقش ارزش‌ها در ایجاد مسائل عمومی، تغییرات حاصله در نقش سازمان‌ها و به تبع آن تغییراتی که در ماهیت مدیریت سازمان‌ها به وجود آمده، تأثیر خط‌مشی‌های دولتی بر سازمان‌ها و مدیریت مسائل عمومی، بحث می‌شود.

فصل دوم؛ ضمن تجزیه و تحلیل و تعریف خط‌مشی دولتی، علل مطالعه‌ی خط‌مشی و هنر یا مهارت بودن آن را مورد تحلیل و مطالعه قرار می‌دهد.

فصل سوم؛ مدل‌های خط‌مشی‌گذاری دولتی که عبارتند از: مدل نهایی، فرآیندی، گروهی، نخبگان، عقلایی، تغییرات تدریجی و جزئی، تئوری بازی، انتخاب عمومی، سیستم‌ها و تصمیم‌گیری اجتماعی را مورد بحث قرار می‌دهد.

در فصل چهارم؛ با مثال‌های عملی و تشریح بیشتر، مدل‌های خط‌مشی‌گذاری دولتی که در فصل سوم مورد بحث قرار گرفت، تحلیل می‌شوند.

در فصل پنجم؛ گروه‌های ذی‌نفوذ (فشار) و احزاب سیاسی و نقشی که آن‌ها می‌توانند در گستره‌ی خط‌مشی دولتی ایفا کنند، مورد بحث قرار می‌گیرد. در این راستا، ضمن تعریف گروه‌های ذی‌نفوذ و ارائه‌ی طبقه‌بندی‌های مختلف آن‌ها، روش‌های تأثیرگذاری گروه‌های

ذی‌نفوذ و نقش‌های مثبت و منفی این گروه‌ها، بحث می‌شود. همچنین در این فصل، احزاب سیاسی، طبقه‌بندی احزاب براساس گرایش‌های عقیدتی، طبقه‌بندی آن‌ها در نظام‌های سیاسی و مقایسه‌ی احزاب با گروه‌های ذی‌نفوذ، بررسی می‌شود.

فصل ششم؛ اجرای خط‌مشی دولتی که ارتباطی تنگاتنگ با اداره‌ی امور دولتی دارد را مطالعه می‌کند. همچنین در این فصل، تئوری‌های اجرای خط‌مشی دولتی، نقش بوروکراسی در خط‌مشی دولتی و موانع پیش رو در اجرای کامل و اثربخش خط‌مشی‌های دولتی، از دیگر مواردی هستند که بحث می‌شوند.

فصل هفتم؛ ارزیابی خط‌مشی دولتی در قالب ارزیابی و سنجش اثرات خط‌مشی‌ها را مورد بحث قرار می‌دهد. همچنین در این فصل، روش‌های ارزیابی برنامه‌ها، پژوهش‌های تجربی و آزمایشی خط‌مشی، علل شکست ارزیابی برنامه‌ها و خط‌مشی‌ها و محدودیت‌های خط‌مشی‌های دولتی از موضوعات دیگری است که بحث می‌شود.

بخش دوم کتاب با فصل هشتم آغاز می‌شود. این فصل ابتدا ارتباط تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری (دولتی) بحث می‌شود و در ادامه مواردی همچون؛ فرایند تصمیم‌گیری، فراگیری تصمیم‌گیری، تصمیم‌سازی، تقلایی، محدودیت‌های تصمیم‌گیری عقلایی، عقلانیت محدود، انواع مسائل و تصمیمات، مدل‌های تصمیم‌گیری و تصمیم‌گیری گروهی، مورد بررسی قرار می‌گیرند.

در فصل نهم، تصمیم‌گیری و مشارکت با موضوعاتی همچون؛ انواع مشارکت، پیش‌شرط‌های مشارکت، فواید مشارکت، برنامه‌های مشارکت در سازمان، موانع مشارکت، نظام پیشنهادات، گروه‌های مشارکت کارکنان و مشارکت در اداره‌ی امور دولتی، بحث می‌شود.

در فصل دهم؛ دام‌های روانی و پنهانی که می‌توانند تصمیمات مدیران را به مخاطره اندازند، مورد بحث قرار می‌گیرد. همچنین در این فصل، برای مصونیت مدیران در برابر این دام‌های پنهان، توصیه‌ها و راه‌کارهایی ارائه می‌شود.

این کتاب می‌تواند منبع اصلی دروس تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی در مقطع

کارشناسی و فرآیند خط‌مشی‌گذاری دولتی پیشرفته در مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی مدیریت دولتی باشد. همچنین کتاب مذکور می‌تواند به عنوان بخشی از برنامه‌ی درسی رشته مدیریت دولتی در مقطع دکتری تخصصی، دروس مبانی مدیریت دولتی، مبانی سازمان و مدیریت و اصول سرپرستی در مقاطع مختلف دانشگاهی رشته‌های مدیریت و رشته‌های مرتبط، مورد استفاده قرار گیرد.

در چاپ پنجم، نسخه جدید سعی شده است تا با درج اهداف آموزشی در ابتدای هر فصل و در عین حال پرسش‌های برای مرور و تمرین در آخر هر فصل، به غنای مطالب افزوده شود.

در خاتمه، مجدداً از تمامی کسانی که به نحوی از انحاء مؤلفان را یاری داده‌اند، مخصوصاً جناب آقای مهربان مدیریت، دکتر غلامرضا شایسته‌نژاد، دکتر غلامرضا مهریان و همکاران ایشان تقدیر و تشکر می‌گردد. نگارندگان از خوانندگان با وقوف و رزانه تقاضا دارند کوتاهی‌ها و نواقص اثر حاضر را گوشزد نموده تا در چاپ‌های بعدی اصلاحات لازم اعمال شود.

دکتر حسن گیوریان دکتر محمدرضا ربیعی مندیجین

آبان‌ماه ۱۳۹۴